

INVENTARISATIE BETREFFENDE DE TOESTAND VAN DE
SCHILDERIJEN IN DE ORANJEZAL: PALEIS HUIS TEN BOSCH.
DOOR: E. F. MÖSENBACHER; AKADEMISCH RESTAURATOR
VAN SCHILDERIJEN TE DEN HAAG.

DEEL II

CONCLUSIE:

Tijdens het onderzoek is mij duidelijk geworden dat de opspanning met touwtjes die bij de meeste schilderijen geheel of gedeeltelijk nog aanwezig is, grote voordelen biedt. Die schilderijen waarbij de touwtjes nog in een goede staat zijn, en waarbij nauwelijks of geen spijkers bijgeslagen zijn, vertonen de minste bobbel en plooi. Waarschijnlijk komt dat doordat de touwtjes op de schommelingen in de relatieve luchtvochtigheid, op ongeveer dezelfde wijze reageren als de doeken.

Het lijkt mij dan ook zeer aan te raden om deze opspanning daar waar mogelijk, weer te herstellen. Bij enkele schilderijen zullen daarvoor de randen van een randbedoe-king voorzien moeten worden. De meeste doeken zijn nog sterk genoeg om van een gehele bedoe-king af te zien. Bij de reeds met was bedoekte schilderijen, heeft het geen zin de spanning met touwtjes weer aan te brengen. Het geheel met was doordrenkte doek reageert totaal anders op de schommelingen in de relatieve luchtvochtigheid dan de niet bedoekte schilderijen.

OVERZICHT:

Lijst van schilderijen die in verband met hun toestand als eerste voor restauratie in aanmerking komen, in volgorde van urgentie:

WANDVAK NOORD, LINKS BOVEN.

Thomas Willeboirts-Boschaerts
Frederik Hendrik als heerser over de zeeën.

WANDVAK WESTARM, RECHTS BOVEN.

Thomas Willeboirts-Boschaerts.
Frederik Hendrik en Maurits als veldheren.

WANDVAK WESTARM, LINKS BOVEN.

Theodorus van Thulden.
De opvoeding van Frederik Hendrik.

WAND WEST, RECHTS BOVEN.

Cesar van Everdingen.
Vier Muzen.

WAND WEST, LINKS BOVEN.

Jan Lievens.
Vijf Muzen.

WAND NOORD, MIDDEN BOVEN.

Theodorus van Thulden.
De Nederlandse maagd biedt Frederik Hendrik het opperbevel aan.

WAND NOORD, LINKS ONDER.

Pieter de Grebber.
Deel van de triomfstoet met offerstier.

WAND NOORD, RECHTS ONDER.

Theodorus van Thulden.
Deel van de triomfstoet met olifant en schilderijen.

Zie verder overzicht 2.

OVERZICHT 2.

WAND ZUID, MIDDEN BOVEN.

Gerard van Honthorst.

Allegorie op het huwelijk van Frederik Hendrik en
Amalia van Solms.

WANDVAK ZUIDARM, RECHTS BOVEN.

Gerard van Honthorst.

Allegorie op het huwelijk van Louise Henriette met de
Grote Keurvorst van Brandenburg.